

Laatdienst zondag 6 november 2022

Thema: zie deze aarde, God waar ben je? (Psalm 10)

Gedicht: Naar Psalm 10 Lloyd Haft

Schriftlezing: Psalm 10 (vrij) H. Oosterhuis

Overweging

Twee keer hoorden we psalm 10, twee keer hartekreten, verlangen, hoop, in woorden die tasten en zoeken. De vraag: "Zie deze aarde, God waar ben je?" is een vraag met meerder facetten. Het facet van leegte en gemis kreeg vorm in deze lichtjes.

Een ander facet is de vraag of God de aarde nog wel ziet is: de aarde in verval, opgewarmd en aangetast, aangetast, door mijn, door ons gedrag? Zomerse temperaturen in de herfst, heftige orkanen, bosbranden in Europa, overstromingen in Pakistan, op de Filipijnen. En steeds waren er rapporten die waarschuwden dat het anders moet. Ik herinner me nog de club van Rome, 50 jaar geleden met 'Grenzen aan de groei'. Het conciliair proces: Gerechtigheid, Vrede en behoud van de Schepping. En daarbij nog nu ook oorlog in Europa, dichterbij dan ooit. Maar ook opstand, onrust en geweld in verschillende landen, mensen op de vlucht, opstandigheid en onzekerheid bij grote delen van de bevolking, ook in ons land, omgekeerde vlaggen, groepen tegenover elkaar, wantrouwen, boosheid.

De vraag: "Zie deze aarde, God waar ben je?" is het ook een vraag aan onszelf? Wat zeggen de bijbelverhalen ons? Kan de Bijbel een bron zijn om de crises aan te kunnen? Is die vraag aan God wel terecht? Dacht de mens niet alles in de hand te hebben, het leven te kunnen beheersen? Ook nu nog hoor ik dagelijks dat de mens met techniek alles kan oplossen, de mens als heerser over de aarde. Zouden we er ook anders naar kunnen kijken? Vanuit een ander perspectief, een bijbels perspectief? Als ik de verhalen in eerste en tweede testament lees zou ik ook kunnen concluderen: Wij hoeven niet voor de aarde te zorgen, de aarde zorgt voor ons! Het zit ons zo ingebakken dat we heersers zijn over de aarde die we voor onszelf gebruiken. Het bijbels perspectief draait dat denken om. Niet de mens zorgt voor de aarde maar de aarde zorgt voor ons! De aarde leefbaar houden is niet een kwestie van veel doen maar van veel laten. Zodat we de aarde niet kapot maken, maar de aarde de kans krijgt voor ons te zorgen.

Het is mooi bomen te planten, maar nog mooier te voorkomen dat bomen gekapt worden. De aarde zorgt dat ik kan ademen, dat ik zuurstof heb, de aarde zorgt voor voedsel, voor regen. Doordat we de aarde uitputten zijn we belangrijke grenzen over gegaan. Het vraagt om herstel, om terugtreden, om minder te doen in plaats van meer. Minderen in wat allemaal kan, minder consumeren.

Het vraagt om verantwoordelijkheid te nemen op de terreinen die binnen ieders vermogen liggen. Dus voor de een meer dan voor de ander.

Wat zegt onze Psalm 10 hierover vandaag? En het gedicht van Lloyd Haft bij Psalm 10? Arianne zei me dat het wel wat uitleg nodig heeft. Haft werkte in 1995 op verzoek van het tijdschrift Parmentier mee aan een nummer over de psalmen. Het resulteerde erin dat hij in de loop van de tijd bij alle psalmen een gedicht maakte. De psalmen ontroerden hem, hij las bestaande vertalingen en liet zijn eigen geloof meespreken in zijn gedichten bij de psalmen. Bij het gedicht naar Psalm 10 is het duidelijk te horen; de onmacht, het verlangen om God te kunnen ervaren; in zinnen als: *heb ik U verwijderd, gingen mijn gedachten U te ver?* m. a. w. is mijn eigen schuld dat ik U niet meer ervaar?

En dan: *Niet U bent bang, maar ik! Ik die denk dat U het bent!* Hier iets van ommekeer, het prille vermoeden nooit van God verlaten te kunnen zijn. Het is een verlangen dat ik deel.

Psalm 10 maar ook Psalm 9, zijn psalmen die elkaar versterken en omarmen en het zijn psalmen waar je niet zo maar van houdt. Dat gaat maar van wij en zullie en God aan onze kant, dat kan toch eigenlijk niet meer. Wij de goeden, zij de slechten, zo simpel kan het leven ook voor de psalmist toch niet zijn? Psalm 10 is een klaagzang, een aanklaagzang.

De boosdoeners worden beschreven als roofdieren in de vertalingen van NBV en KBS waar Oosterhuis, maar ook menig vertaling uit het Hebreeuws *Ploert en Schender* gebruikt. God wordt opgeroepen: '*Naam sta op, besta.*' dicht Oosterhuis. Ook hier weer dat verlangen naar geborgenheid, naar iets groter dan wat ik kan denken en zien.

Er is iets gekks met psalmen, het zijn liederen die meer dan vijftienghonderd jaar oud zijn en nog steeds kan ik ze bidden of zingen. Ook als ze schuren en tegendraads zijn. Ik vind er troost, houvast, nieuwe inzichten, en vooral als de vertalingen poëtisch zijn, is dat het geval. Ondanks dat ook deze psalm, Psalm 10, irriteert door z'n zelfvoldaanheid over een rechtvaardig 'ik' tegenover de goddelozen, en vooral met die vijanden die steeds weer opduiken en die de meest vreselijke dingen worden toegewenst. Maar toch, het ontzag, en de verwondering over de schepping, het zich geborgen voelen bij God, het besef van eigen tekort schieten, het ook in diepe duisternis niet loslaten van de hoop, het beroep op God zich waar te maken in de geschiedenis en in mijn eigen leven, en het verlangen me te kunnen koesteren in Gods aanwezigheid. Het zijn gevoelens die de eeuwen moeiteloos overspannen. God wordt niet ter verantwoording geroepen, maar de psalmen dienen als zelfreflectie. Alle kanten worden belicht, de psalmist stelt ook zichzelf ter discussie en zo ook de vele dichters die de psalmen als uitgangspunt nemen. Ik kan en mag niet aan God overlaten waar ik zelf verantwoordelijk voor ben.

Ook vind ik de psalmen vaak de goede woorden om levenservaringen en ziele roerselen van een mens te verwoorden en om het leven met God te verbinden. Het gaat over allen zijn, over kwaad dat goede mensen treft, over machteloosheid die gevoeld wordt. Over hoe tegen beter weten in de hoop blijft. Over hoe, zelfs alle hoop vervlogen is, toch te weten dat God de mens niet loslaat, de wereld niet loslaat. Zo moge het zijn! Amen

Alkmaar 5 november 2022
Gonny Loman